

Tshekin tasavallan puheenjohtajuuskausi 2009

Köyhyyttä kokeneiden 8. eurooppalainen tapaaminen

Bryssel, 15.–16. toukokuuta 2009

(Englanninkielisen raportin sivut 7 – 9)

Hallituksen tiivistelmä

Siellä missä asumme...

Tshekin tasavallan johdolla pidetty Köyhyyttä kokeneiden tämänvuotisen eurooppalaisen tapaamisen teemana oli ”Missä me asumme, mitä me tarvitsemme”, jaoteltuna asumisen, peruspalveluiden ja taloudellisen osallisuuden alateemoihin.

Avauspuheessaan Tshekin tasavallan sosiaalipolitiikan, sosiaalipalvelujen ja perhepolitiikan apulaisministeri Marian **HOŠEK** tähdensi, että monet ihmiset kärsivät taloudellisesta syrjäytymisestä ja että haavoittuvimpia ryhmiä ovat eniten ylivelkaantuneet. Yhtenä lääkkeenä apulaisministeri piti taloustaitojen opettamista kouluissa. Hän mainitsi myös asunnonsaannin ja vuokratuen, joista jälkimmäisestä vastaa usein sosiaalitoimi. Ne kuuluvat Hošekin mukaan peruspalveluihin, jotka on taattava kaikille omatoimisuutta edistävällä tavalla.

Edelliseen, 7. eurooppalaiseen tapaamiseen osallistunut valtuutettu Eva **SZARVAK** totesi puheensa aluksi, että talouskriisi vaikuttaa kaikkiin jäsenmaihiin ja että se kasvattaa köyhyyttä kokeneiden perheiden määrää työn, asunnon ja ansioiden menetyksen kautta. Hän myös korosti näiden eurooppalaisten tapaamisten merkitystä ”ainoana foorumina, jolla kuunnellaan ja ymmärretään köyhyyttä kokeneiden kertomuksia”. Szarvak piti myös tärkeänä, että köyhyyttä vastaan hyökätään yhteistuumiin.

Tarvitsemme... vahvan sosiaalisen Euroopan

Nyt järjestetyn 8. tapaamisen valtuutetut olivat yhtä mieltä siitä, että tarvitaan enemmän eurooppalaista yhteishenkeä, mutta vain jos tavoitteena on kansalaisia lähempänä oleva sosiaalinen Eurooppa, jossa uutta yhteiskuntamallia kehitetään vuoropuhelun kautta. Valtuutetut toivoivat enemmän julkisuutta EU:n toimille eurooppalaisten tapaamisten tekemien suositusten toteuttamiseksi. Heidän on kuitenkin vaikea havaita näyttöä siitä, että EU pitää köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista taistelua edelleen tärkeänä. Talouskriisin vaikutukset ja niihin vastaaminen merkitsevät valtuutettujen mukaan monessa tapauksessa sietämätöntä painetta köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen ennestään raskauttamille ihmisille.

Asuminen

Valtuutetut vaativat EU:lta suurempaa aktiivisuutta, jotta kaikille voitaisiin taata kunnon ja kohtuuhintainen asunto. He iloitsivat EPSCOn (työllisyydestä, sosiaalipolitiikasta, terveydestä ja kuluttaja-asioista vastaavan neuvoston) päätöksestä valita asunnottomuus ja asumissyрjätyminen vuoden 2009 teemaksi sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden avoimessa koordinaatiomenetelmässä. He toivoivat tämän vauhdittavan jäsenmaiden paneutumista asuntopulaan ja kohtuuhintaisten asuntojen riittämättömään tarjontaan, asunnottomuutta jo ennestään pahentaviin asioihin. Samalla on konkreettisesti ja kiireellisesti tuettava kodittomia ja

tartuttava pienituloisten ulottuvilla olevien asuntojen heikkokuntoisuuteen. Valtuutetut toivoivat tällaisen fokusoinnin johtavan ehdotuksiin ja toimiin tämän todellisuuden muuttamiseksi.

Valtuutetut ”eivät voi enää odottaa” tässä asiassa jossa jo vallitsee hätä. Kiireellisten asumistarpeiden tyydyttämiseksi on heidän mukaansa ”**toimittava viipymättä**”; esim. tyhjiä asuntoja on määrättävä asumiseen ja vuokranantajat on velvoitettava antamaan tyhjiä tiloja vuokralle. Skandaalina valtuutetut he pitivät sitä, että **taloja on tyhjillään pienissä kunnissa ja kylissä**, jotka ovat muuttumassa aavekaupungeiksi. Tämä johtaa siihen, että peruspalvelut katoavat ja että ihmisten on pakko muuttaa suurempiin asutuskeskuksiin, mikä vuorostaan lisää painetta näiden rajallisia palveluja kohtaan.

Valtuutetut muistuttivat myös, että kunnan asuntojen puute merkitsee valtavia **vaikeuksia siirtotyöläisille ja romaniyhteisöille. Suorastaan järkyttävänä he pitivät sitä, että monissa maissa nämä yhteisöt häädetään** jopa keinoista nykyoloista tarjoamatta toimivia vaihtoehtoja tai että ihmiset pakotetaan yhteen erillisalueille minimaalisine palveluineen.

EU:n tulisi tehdä jotakin tälle todellisuudelle ja taattava, että kaikki jäsenmaat kunnioittavat perusoikeuksia. EU:n myös huolehdittava siitä, että sen toimet auttavat jäsenmaita laajentamaan asutokantaa ja että tähän tarkoitukseen voidaan käyttää **rakennerahastoja.**

Peruspalvelut

Peruspalvelujen osalta valtuutetut vaativat energian saannin tunnustamista perusoikeudeksi. **Energia on perustarve**, jonka tyydyttäminen kuuluu julkiselle eikä yksityiselle vallalle. Vain tällä tavoin voidaan kohtuuhintaiset ja jatkuvat palvelut taata kaikille. Valtuutetut iloitsivat energiaköyhyyskäsitteen tunnustamisesta uudessa EU:n energiapaketissa samoin vaatimuksesta laatia kansallisia toimintasuunnitelmia tämän ongelman ratkaisemiseksi. He kysyvät, miten tällä tavalla aitoaan käytännössä vaikuttaa tehokkaasti korkeisiin energianhintoihin, alhaisiin tuloihin ja energiatehokkuuteen ja kuinka kansalaisjärjestöt ja köyhyyttä kokeneet ihmiset voivat osallistua valvontaprosessiin.

Samoin he vahvistivat kannakseen, että **veden on säilyttävä julkisena hyödykkeenä.** Valtuutetut haluavat elää kestävässä ympäristössä ja ehdottavat, että vaihtoehtoihin energianlähteisiin suhtaudutaan työllistävänä sektorina. **Vaihtoehtoisen energiantuotannon on oltava kytköksissä paikallisyhteisöihin ja sen tulisi luoda asukkaille työtilaisuuksia sekä koulutusta pitkäaikaistyöttömille.** Myös jätteiden kierrätys on sellainen työllistävä ala, jota voitaisiin kehittää yhdessä paikallisyhteisöjen ja sosiaalisten taloushankkeiden kanssa.

Tehokas ja kohtuuhintainen julkinen liikenne, paikalliset tai lähellä olevat sosiaalipalvelut (kuten lastenhoitopalvelut ja pienet terveyskeskukset) mahdollisuus saada **tietoa oikeuksista, käyttäjiä kuuntelevat sosiaalipalvelujen tuottajat** takaavat kaikki omalta osaltaan, että peruspalvelut tyydyttävät ihmisten tarpeet. Ongelmana pidettiin erityisesti näiden palvelujen vähentämistä maaseudulta.

Valtuutetut toivoivat EU-tason **arviota liberalisoinnin ja yksityistämisen vaikutuksista yleishyödyllisiin palveluihin**, mm. sosiaalipalveluihin, niiden laatuun, saantiin ja kohtuuhintaisuuteen. EU:n energiankuluttajien oikeuksien peruskirja on tässä oleellisen tärkeä. On kuitenkin huolehdittava siitä, että jäsenmaat tiedottavat peruskirjasta laajalti kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla ja että edetään kohti pakollista EU:n yleishyödyllisten palvelujen

järjestelmää. Tämä on elintärkeää, jotta nämä avainoikeudet voitaisiin turvata vastapainoksi markkinavapauksille.

Taloudellinen osallisuus

Taloudellinen osallisuus oli monen valtuuskunnan keskeinen huolenaihe. Liian monet perheet ja yksilöt ovat vajoamassa **ylivelkaantumiseen**. Pankkitilien ja virallisten, halpakorkoisten lainojen puute ja saavuttamattomuus pahentavat tilannetta entisestään ja ajavat ihmisiä usein kiskurikorkoja vaativien ns. **epävirallisten rahanlainaajien** armoille. Tämän tositilanteen korjaamiseksi **jokaisella tulisi olla käytettävissään pankkitili, ja ratkaisuna voisivat myös olla eettisesti kestävä säästämishankkeet (luotto-osuuskunnat) ja mikrolainat** sekä talouskoulutus.

Valtuutettujen päävaatimuksena oli velkaantumisen syiden selvittäminen. Syynä on yleensä se, etteivät tulot kata elinkustannuksia. Ratkaisuna täytyy olla, että ihmisille taataan kaikissa jäsenmaissa erityisillä hankkeilla riittävä ja saavutettavissa kohtuullinen vähimmäistulo, joka mahdollistaa arvokkaan elämän, ei pelkän eloonjäämisen. Tässä mielessä **EU:ta vaadittiin voimakkaasti noudattamaan aktiivista osallistumista koskevan suosituksen sitoumuksia**, mm. sitoumusta vähimmäistulohankkeiden riittävyden takaamisesta. Valtuutetut iloitsivat myös meneillään olevasta taloudellista osallisuutta koskevasta konsultaatiosta ja erityisesti vaativat EU:ta tunnustamaan **finanssipalvelut julkisiksi ja yleishyödyllisiksi palveluiksi ja takaamaan oikeuden kohtuuhintaiseen pankkitiliin ja halpakorkoiseen luottoon** EU:n yhteisen lainsäädännön kautta.

Osallistuminen

Näiden vaatimusten lisäksi valtuutetut kertoivat omissa maissaan tapahtuneesta kehityksessä näillä aloilla. Valtuutetut haluavat **osallistua köyhyyden vastaisten ohjelmien kehittämiseen ja toteuttamiseen**. He ehdottavat **talouspolitiikan ja sosiaalipolitiikan välisen aukon kaventamista** ja kaiken politiikan arvioimista sosiaalisten oikeuksien saavutettavuuden kannalta.

Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaisen vuoden 2010 on oltava voiman vuosi, jonka aikana köyhyyttä kokeneita kuunnellaan ja heidän mielipiteisiin suhtaudutaan vakavasti. Tarvitaan todellista edistystä, jota ”köyhänä syntymisen ei tarvitse merkitä elinkautistuomiota”.

Ratkaisujen aikaansaaminen

EU:n työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvokomissaari Vladimir **ŠPIDLA** ei nähnyt muuta ratkaisua kuin jatkaa etenemistä kohti tasa-arvoisempaa Eurooppaa. Haavoittuneimpia ryhmiä on tuettava juuri nyt. Sosiaalisen suojelun kustannukset nousevat jyrkästi lähikuukausina. Kriisin inhimillisiä kustannuksia ei ole kuitenkaan helppo arvioida.

Meidän on kaikin voimin autettava jokaista osallistumaan yhteiskuntaan, hän sanoi.

Vähimmäistuloetuudet ovat tärkeitä, mutta ne eivät riitä. Asunnonsaanti on edelleen vaikeaa. Peruspankkipalveluihin ei ole pääsyä.

Niinpä on keskityttävä asumiseen, koulutukseen ja taloudelliseen osallisuuteen.

Špidlan mukaan köyhyyden vastaisen työn on kuljettava käsi kädessä jäsenmaiden välisten erojen kaventamisen kanssa. Noin 16 prosenttia kaikista eurooppalaisista elää vaikeissa oloissa, mutta Puolassa, Latviassa ja Liettuaassa luku on yli 40 prosenttia.

Špidla kehotti sopeuttamaan köyhyyden vastaiset toimet muuhun politiikkaan .

Brigitte **WEINANDY** sosiaalisen suojelun komiteasta viittasi aluksi komission sosiaalisen suojelun ja integraation yksikön johtajan Jérôme Vignonin sanoihin, joiden mukaan ”sosiaalinen ulottuvuus ei voi hoitua pelkällä sosiaalipolitiikalla”. Niinpä on arvioitava kaiken politiikan sosiaalisia vaikutuksia.

Viitaten eräiden valtuutettujen pettymykseen edistyksen ilmeisen puutteen johdosta Weinandy totesi, että sosiaalisen suojelun komitea on 7. tapaamisen jälkeen valinnut asumisen vuoden 2009 teemaksi ja pyytänyt jäsenmaita raportoimaan kesäkuussa 2009 toimistaan asumisen osalta.

Jokaista EU-kansalaista koskevista vähimmäistulotakuista hän sanoi, että EU:n neuvosto on joulukuussa 2008 hyväksynyt aktiivisen osallisuuden periaatteet, joihin kuuluu vaatimus tarjota kansalaisille ihmisarvon mukainen vähimmäistulotuki.

”Edistys on hidasta, mutta varmaa ja näiden tapaamisten suosituksia yritetään todella panna toimeen, mutta ongelmana on, etteivät ’köyhät’ voi odottaa, Weinandy lisäsi.

EAPN: puheenjohtaja Ludo **HOREMANS** selosti, kuinka 7. tapaamisen suosituksia on pantu toimeen. Hän puhui erityisesti hyväksytyistä aktiivisen osallisuuden suosituksista ja periaatteista, joihin kuuluu suositus ihmisarvoisen elämän edellyttämien vähimmäistulohankkeiden riittävydestä. Hän puhui myös Euroopan parlamentin palveluja koskevasta työstä ja suosituksesta hyväksyä yleishyödyllisiä palveluja koskevan direktiivi.

Horemans muistutti myös, että sosiaalisen avoimen koordinaation menetelmän tämän vuoden teemana on asunnottomuus ja asumissyryjäytyminen, kuten 7. tapaaminen suositti. Hän kertoi, kuinka nämä eurooppalaiset tapaamiset ovat innoittaneet samanlaisiin kansallisiin tapaamisiin, joihin on osallistunut satoja köyhyyttä suoraan kokeneita ihmisiä. Vastapainoksi tälle myönteiselle Euroopan tason kehitykselle nämä tapaamiset eivät ole vielä kuitenkaan pystyneet saamaan perustasolla aikaan myönteisiä muutoksia köyhyyden ja eriarvoisuuden todellisuudessa EU:n jäsenmaissa, Horemans myönsi.

Czeslaw **WALEK**, Tshekin tasavallan ihmisoikeuksien ja kansallisten vähemmistöjen varaministeri, korosti käytyjen pyöreän pöydän keskustelujen tärkeyttä ja lupasi raportoida tapaamisten johtopäätökset Ruotsille lokakuussa 2009. Hän vahvisti myös, että puheenjohtaja Tshekki lupaa tukea köyhyyttä kokeneiden ihmisten osallistumista taisteluun köyhyyttä vastaan.

Myöntäessään, että tapaamisten suosituksia yritetään panna toimeen, valtuutetut vaativat kuitenkin voimakkaasti selkeämpää raportointia suositusten noudattamisesta tapaamisten välillä.